

Latvijas Bankas noteikumu projekta "Noteikumi par sadarbību ar trešajām personām klientu identifikācijai un izpētei" anotācija

Nosaukums	Noteikumi par sadarbību ar trešajām personām klientu identifikācijai un izpētei
Dokumenta veids	Latvijas Bankas noteikumi
Izdošanas pamatojums	<p>Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – Likums) 47. panta otrās daļas 4. un 8. punktā ir noteikts, ka Latvijas Banka izdod Likuma 45. panta pirmās daļas 1. punktā minētajiem subjektiem (turpmāk katrs atsevišķi – iestāde) noteikumus, kuros nosaka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) prasības sadarbībai ar trešajām personām potenciālo klientu piesaistei, klientu identifikācijas prasību nodrošināšanai un komunikācijai ar klientu; 2) minimālo pasākumu apjomu, kas veicams klientu identifikācijai un izpētei pirms darījuma attiecību uzsākšanas un darījuma attiecību laikā, tai skaitā klientu veikto darījumu uzraudzībai. <p>2023. gada 1. janvārī Finanšu un kapitāla tirgus komisija (turpmāk – Komisija) tika pievienota Latvijas Bankai. Saskaņā ar Latvijas Bankas likuma pārejas noteikumu 3. punktu Latvijas Bankas un Komisijas līdz minētā likuma spēkā stāšanās dienai izdotie ārējie normatīvie akti piemērojami līdz dienai, kad stājas spēkā attiecīgie Latvijas Bankas ārējie normatīvie akti, bet ne ilgāk kā līdz 2024. gada 31. decembrim.</p> <p>Ņemot vērā minēto, ir sagatavots Latvijas Bankas noteikumu projekts "Noteikumi par sadarbību ar trešajām personām klientu identifikācijai un izpētei" (turpmāk – Noteikumu projekts), kas aizstās Komisijas 2021. gada 5. janvāra normatīvos noteikumus Nr. 4 "Sadarbības ar trešajām personām un prasību darījuma attiecībām ar klientiem, kuru identifikācijā vai izpētē izmantoti trešās personas pakalpojumi, normatīvie noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 4).</p>
Mērķis un būtība	<p>Noteikumu projektā noteiktas prasības Likuma 45. panta pirmās daļas 1. punktā minētajiem subjektiem sadarbībai ar trešajām personām, kas iestādes interesēs nodrošina klientu identifikāciju vai iegūst klientu izpētei nepieciešamo informāciju pirms darījuma attiecību uzsākšanas (turpmāk – aģents).</p> <p>Noteikumu projekts saturiski ir līdzīgs Noteikumiem Nr. 4, tomēr tajā ir šādas pārmaiņas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Noteikumu projekts tiek attiecināts uz visiem finanšu tirgus dalībniekiem, kurus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas

	<p>(turpmāk – NILLTPF) novēršanas jomā uzrauga un kontrolē Latvijas Banka, proti, Likuma 45. panta pirmās daļas 1. punktā minētajiem subjektiem;</p> <p>2) veikti precizējumi, lai nodrošinātu Noteikumu projekta prasību atbilstību Likuma prasībām (piemēram, svītrots aizliegums aģentam veikt neklātienē identifikāciju, nosakot vispārēju prasību, ka iestāde pārliecinās par aģenta veiktās identifikācijas, tostarp neklātienē identifikācijas, atbilstību prasībām, jo Likums neliedz neklātienē identifikāciju veikt personai, kas nav iestādes darbinieks);</p> <p>3) noteikti izņēmumi, kad ārpakalpojumu sniedzēji netiek uzskatīti par aģentiem Noteikumu projekta izpratnē:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ārpakalpojumu sniedzējs, kurš nodrošina tehnisko risinājumu klientu neklātienē identifikācijai un atbilst Ministru kabineta noteikumu, kas reglamentē klienta neklātienē identifikāciju, prasībām (proti, Ministru kabineta 2018. gada 3. jūlija noteikumiem Nr. 392 "Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienē identifikāciju"; turpmāk – MK noteikumi Nr. 392). <p>Izņēmums paredzēts tāpēc, ka ārpakalpojumu sniedzējam, kurš nodrošina tehnisko neklātienē identifikācijas risinājumu, prasības ir noteiktas ar MK noteikumiem Nr. 392 un nav lietderīgi un efektīvi šādam ārpakalpojumu sniedzējam paredzēt papildu prasības, tādējādi apgrūtinot neklātienē identifikācijas izmantošanu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ārpakalpojumu sniedzējs, kuram kredītiestāde deleģējusi pienākumu nodrošināt Kredītiestāžu likuma 73.² panta trešajā daļā noteiktās darbības un pakalpojumus patērētājam klātienē. Ņemot vērā, ka Kredītiestāžu likuma 73.² pants ir pieņemts Saeimā trešajā lasījumā, bet vēl nav stājies spēkā un atbilstoši Kredītiestāžu likuma pārejas noteikumu 122. punktam stāsies spēkā 2026. gada 1. janvārī, attiecībā uz šo izņēmumu Noteikumu projekta 31. punktā ir noteikts pārejas periods, kas paredz, ka šis izņēmums stāsies spēkā 2026. gada 1. janvārī. <p>Izņēmums attiecas tikai uz patērētājiem, t. i., fiziskajām personām, klātienē sniedzamiem finanšu pakalpojumiem, kas ietver nepieciešamību klientu identificēt vai iegūt klienta izpētei nepieciešamo informāciju, un noteikts tāpēc, ka prasības ārpakalpojumu sniedzējam paredz jau citi normatīvie akti (Kredītiestāžu likums un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2021. gada 6. jūlija normatīvie noteikumi Nr. 84 "Normatīvie noteikumi par ārpakalpojumu izmantošanu"; turpmāk – Noteikumi Nr. 84) un kredītiestāde saglabā atbildību par ārpakalpojumā nodotās funkcijas atbilstību normatīvo aktu prasībām;</p> <p>4) noteikti gadījumi, kad Noteikumu projekta prasības nav piemērojamas, proti:</p>
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ● gadījumos, kad klientu identifikāciju vai klientu izpētei nepieciešamās informācijas iegūšanu nodrošina grupas ietvaros, ja prasības klientu identifikācijai grupā nav zemākas par Likuma un tam pakārtoto normatīvo aktu prasībām. <p>Lai piemērotu šo izņēmumu, jābūt izpildītam kritērijam par grupas politiku un procedūru prasību atbilstību Latvijas normatīvo aktu prasībām (tās nevar būt zemākas). Piemēram, ja grupas ietvaros ir noteiktas prasības, ka klienta – fiziskās personas – identifikāciju var veikt, iegūstot tāda paša apjoma ziņas no tāda paša identifikācijas dokumenta, ko paredz Latvijas normatīvo aktu prasības (personas apliecības vai pases), šāda grupas uzņēmuma veikta identifikācija nav atzīstama par aģenta veiktu. Savukārt, ja, piemēram, grupas politikas un procedūras paredz, ka klienta – fiziskās personas – identifikācijai ir derīga vadītāja apliecība, šāda identifikācija neatbilst noteiktajam izņēmuma gadījumam un būtu piemērojamas Noteikumu projekta prasības;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● gadījumos, kad, pamatojoties uz iestādes pieteikumu, ir pieņemts Latvijas Bankas lēmums par noteikumu prasību nepiemērošanu noteiktā apjomā. <p>Var būt gadījumi, kad nav lietderīgi un samērīgi piemērot visas Noteikumu projekta prasības attiecībā uz aģenta pakalpojumu izmantošanu. Šādos gadījumos iestāde var iesniegt Latvijas Bankai pamatotu situācijas aprakstu, citstarp norādot, kādi kompensējošie risku mazinošie pasākumi tiek nodrošināti, un lūgt saskaņot, ka tā nepiemēro visas vai atsevišķas Noteikumu projekta prasības. Latvijas Banka, izvērtējot iestādes pieteikumu un faktisko situāciju, tostarp citus alternatīvos risku pārvaldīšanas pasākumus, ko iestāde nodrošina, lemj par izņēmuma piemērošanu un tā apjomu.</p>
Leģitīmais mērķis	<p>Noteikumu projekta leģitīmais mērķis ir citu personu tiesību aizsardzība un sabiedrības labklājības nodrošināšana.</p> <p>Noteikumu projekts nepieciešams, lai Latvijas Banka atbilstoši Latvijas Bankas likuma 48. panta pirmajai daļai īstenotu finanšu tirgus dalībnieku uzraudzību NILLTPF novēršanas jomā. Nosakot finanšu tirgus dalībniekiem prasības un veicot pārbaudes, vai un kā prasības tiek ievērotas, Latvijas Banka nodrošina tai Latvijas Bankas likumā noteikto pienākumu – veicināt ieguldītāju un noguldītāju interešu aizsardzību un finanšu tirgus ilgtspējīgu attīstību un stabilitāti – izpildi.</p>
Samērīgums	<p>Izvērtējot, vai pamattiesību ierobežojums ir samērīgs, jāpārlicinās, vai apstrīdētā norma ir piemērota leģitīmā mērķa sasniegšanai. Lai izvērtētu, vai regulējums ir samērīgs, nepieciešams atbildēt uz šādiem jautājumiem.</p>

	<p>1. Vai regulējuma prasības ir piemērotas leģitīmā mērķa sasniegšanai?</p> <p>Noteikumu projektā paredzēto prasību leģitīmais mērķis ir aizsargāt demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību un labklājību, veicot iestāžu darbības uzraudzību, lai novērstu NILLTPF.</p> <p>Lai varētu sasniegt minēto mērķi, nepieciešams iestādēm noteikt prasības, ja tās klientu identifikācijai vai klientu izpētei nepieciešamo informāciju iegūst, izmantojot aģenta pakalpojumus. Nosakot iestādēm vienotas prasības aģentu pakalpojumu izmantošanai un veicot pārbaudes, lai pārliecinātos, kā prasības tiek īstenotas, ir iespējams gūt pārliecību, ka iestāžu darbība netiek izmantota NILLTPF mērķiem.</p> <p>2. Vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt kā citādi, neparedzot šīs prasības?</p> <p>Atbilstošākais veids, kā noteikt vienotas prasības, kuras nodrošina Likumā noteikto prasību izpildi, ir izdot visiem Latvijas Bankas uzraugāmajiem finanšu tirgus dalībniekiem saistošus noteikumus NILLTPF novēršanas jomā, nosakot vienotas prasības sadarbībai ar aģentiem. Citas alternatīvas jautājuma noregulēšanai un vienotu prasību noteikšanai nebūtu efektīvas un nesasniedtu izvirzīto mērķi pilnībā, jo nenodrošinātu minēto prasību vienvērtīgu piemērošanu. Ņemot vērā minēto, Noteikumu projektā paredzētais regulējums ir samērīgs un regulējuma leģitīmo mērķi nebūtu iespējams sasniegt ar citiem līdzekļiem.</p> <p>3. Vai regulējumā paredzētie ierobežojumi ir proporcionāli, proti, vai labums, ko iegūs sabiedrība, būs lielāks par prasību/ierobežojumu radītajām negatīvajām sekām?</p> <p>Latvijas Banka, ņemot vērā normatīvajos aktos tai noteikto deleģējumu un ar Likumu noteiktos pienākumus finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības uzraudzības jomā, ir tiesīga noteikt prasības sadarbībai ar aģentiem.</p> <p>Latvijas Bankai ir pienākums, ņemot vērā Likumā noteikto deleģējumu, noteikt pienākumus finanšu tirgus dalībniekiem. Noteikumu projektā paredzētā regulējuma leģitīmais mērķis ir novērst NILLTPF, izmantojot finanšu tirgus dalībnieku darbību. Ņemot vērā minēto, Noteikumu projektā paredzētais regulējums ir samērīgs, un regulējuma leģitīmo mērķi nebūtu iespējams sasniegt ar citiem līdzekļiem.</p>
--	---

Spēkā stāšanās	<p>2025. gada 1. janvārī, lai dotu samērīgu termiņu iestādēm veikt nepieciešamās pārmaiņas iekšējos normatīvajos aktos.</p> <p>Vienlaikus attiecībā uz izņēmumu, kas paredz, ka par aģentu netiek uzskatīts ārpalpojumu sniedzējs, kredītiestādei, kas nodrošina Kredītiestāžu likuma 73.² panta trešajā daļā noteiktās darbības un pakalpojumus patērētājam (Noteikumu projekta 2.1. apakšpunkts), Noteikumu projektā tiek noteikts pārejas periods, paredzot, ka 2.1. apakšpunktu piemēro ar 2026. gada 1. janvāri – datumu, kad atbilstoši Kredītiestāžu likuma pārejas noteikumu 122. punktam stājas spēkā minētā likuma 73.² pants.</p>
Ietekme uz Latvijas Bankas budžetu	Noteikumu projekts neietekmē Latvijas Bankas budžeta ieņēmumus un izdevumus.
Administratīvā sloga un izmaksu novērtējums (tirgus dalībniekiem)	<p>Noteikumu projektā paredzētās prasības nerada būtisku papildu administratīvo slogu finanšu tirgus dalībniekiem, jo ietver jau šobrīd spēkā esošas prasības. Papildus Noteikumu projekts paredz izņēmumus, kad Noteikumu projekta prasības nav piemērojamas. Iestādēm, kuras iepriekš neietilpa Noteikumu Nr. 4 subjektu tvērumā, ja tās izmantos aģenta pakalpojumus, nepieciešams izstrādāt iekšējos normatīvos aktus. Kredītiestādēm, kas jau iepriekš bija Noteikumu Nr. 4 subjekti, nepieciešams precizēt iekšējos normatīvos aktus attiecībā uz aģenta pakalpojumu izmantošanu.</p>
Saistītie dokumenti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Likums. 2. Noteikumi Nr. 4. 3. Kredītiestāžu likums. 4. MK noteikumi Nr. 392. 5. Noteikumi Nr. 84.
Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku	Nav nepieciešama.
Saskaņošana ar citām publiskām un privātām personām	<p>Noteikumu projekts 2024. gada 9. oktobrī tika publicēts Latvijas Bankas tīmekļvietnes www.bank.lv sadaļas "Tiesību akti" apakšsadaļā "Sabiedrības līdzdalība", aicinot priekšlikumus iesniegt līdz 2024. gada 23. oktobrim.</p> <p>Vienlaikus par Noteikumu projektu un notiekošo sabiedrības līdzdalību tika informētas kredītiestādes un citu dalībvalstu kredītiestāžu filiāles Latvijā, kā arī finanšu tirgus dalībnieku profesionālās asociācijas (Latvijas Apdrošinātāju asociācija, Nebanku finanšu pakalpojumu sniedzēju asociācija, Latvijas Profesionālo apdrošināšanas brokeru asociācija, Latvijas Finanšu nozares asociācija, Latvijas Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas iestāžu asociācija, Latvijas Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību savienība, Latvijas Apdrošināšanas brokeru asociācija, Latvijas Privātā un Iespējkapitāla asociācija).</p>

	<p>Pēc sabiedrības līdzdalībai noteiktā termiņa beigām Noteikumu projekts tika iesniegts izskatīšanai Latvijas Bankas konsultatīvās finanšu tirgus padomes sēdē.</p>
Saskaņošanas rezultāti	<p>Sabiedrības līdzdalības rezultātā tika saņemti komentāri no Latvijas Apdrošinātāju asociācijas, un to apkopojums ir pievienots anotācijas pielikumā.</p> <p>Noteikumu projekts 2024. gada 13. novembrī tika izskatīts Latvijas Bankas konsultatīvās finanšu tirgus padomes sēdē, kurā par Noteikumu projektu netika saņemti iebildumi vai priekšlikumi, atbalstot Noteikumu projekta iesniegšanu apstiprināšanai Latvijas Bankas padomē.</p>

Sabiedrības līdzdalības laikā saņemto priekšlikumu par Latvijas Bankas noteikumu projektu "Noteikumi par sadarbību ar trešajām personām klientu identifikācijai un izpētei" apkopojums

Nr. p. k.	Sabiedrības līdzdalībai nodotā projekta redakcija (konkrētā punkta redakcija)	Izteiktais iebildums (priekšlikums) par projekta konkrēto punktu, norādot sabiedrības pārstāvi	Latvijas Bankas viedoklis par izteikto iebildumu (priekšlikumu) un norāde, vai tas ņemts vērā
1.		<p>Latvijas Apdrošinātāju asociācijas biedrs: "Mulsina, ka šis regulējums ir attiecināms uz sadarbību ar apdrošināšanas brokeriem, jo pēc būtības šie noteikumi būtu piemērojami arī tādas gadījumos, kad apdrošināšanas produktu izplata un klientu identificē brokeris. Pieļaujam, ka praksē varētu būt sarežģīti izpildīt visas prasības (it īpaši novērtējot brokeru iekšējo dokumentāciju), jo Apdrošināšanas un pārapirošināšanas izplatīšanas likuma (APIL) specifika vērsta uz to, ka brokeri rīkojas neatkarīgi pārstāvot klientu un ka brokeri ir, tas skaitā, neatkarīgi AML likuma subjekti. Turklāt brokeru apmācības saskaņā ar regulējumu ir uzliktas uz apdrošinātāju, sk. noteikumu 12. punktu. Varbūt tomēr Latvijas Banka varētu izvērtēt iespēju kaut kā harmonizēt šos noteikumus ar APIL regulējumu vai apdrošināšanas aģentiem/brokeriem neuzlikt atsevišķas prasības, izņemot tās, kas jau ir atrunātas APIL regulējumā."</p>	<p>Nav ņemts vērā.</p> <p>Noteikumu projektā ir noteikts, ka <u>aģents ir persona, kas iestādes interesēs veic klienta identifikāciju vai iegūst klienta izpētei nepieciešamo informāciju</u> (noteikumu projekta 1. punkts). Noteikumu projekta 4. punkts nosaka, ka <u>aģenta pakalpojumi ir klientu identifikācija iestādes interesēs vai klientu izpētei nepieciešamās informācijas iegūšana</u>. Noteikumu projekta izpratnē aģenta pakalpojumu tvērumā neietilpst apdrošināšanas sabiedrības pakalpojumu izplatīšana, kā to paredz apdrošināšanas jomas regulējums, kas nosaka, ka brokeris izplata apdrošināšanas pakalpojumus.</p> <p>Līdz ar to noteikumu projekta prasības nav attiecināmas uz apdrošināšanas sabiedrības sadarbību ar brokeri, ja vien starp abiem nav noslēgts konkrēts sadarbības līgums, kurā atrunāts, ka brokeris apdrošināšanas</p>

			sabiedrības interesēs veic tās klientu identifikāciju vai iegūst klienta izpētei nepieciešamo informāciju.
2.	<p>14. Iestāde izstrādā NILLTPF novēršanas apmācības programmu aģentam, ietverot vismaz šādus jautājumus:</p> <p>14.1. NILLTPF novēršanas tiesiskais regulējums Latvijas Republikā un iestādē;</p> <p>14.2. aģenta darbības ierobežojumi, sniedzot aģenta pakalpojumus;</p> <p>14.3. klientu identifikācijas un klientu izpētei nepieciešamās informācijas prasības;</p> <p>14.4. dokumentu viltojumu pazīmju atpazīšana un pārbaude;</p> <p>14.5. klientu identifikācijai nepieciešamo dokumentu kopiju noformēšana un apliecināšana atbilstoši Latvijas Republikas normatīvo aktu un iestādes prasībām.</p> <p>15. Iestāde nodrošina aģenta un tā pārstāvju regulāru apmācību, kas nav retāka kā reizi gadā, kā arī pēc apmācības kursa nodrošina aģenta un tā pārstāvju zināšanu novērtēšanu, dokumentējot informāciju par apmācības vietu, laiku, saturu un zināšanu novērtējumu.</p>	<p>Latvijas apdrošinātāju asociācijas biedrs:</p> <p>Lūdzam apsvērt iespēju piemērot izņēmumu gadījumā, ja Aģents arī ir NILLTPFN likuma subjekts, kas atrodas Latvijas Bankas pārraudzībā - vismaz uz apmācību saturu (skat. 14.punkts), jo šādiem Aģentiem-NILLTPFN likuma subjektiem ir pašiem pienākums izpildīt NILLTPFN likuma prasības savā darbībā. Turklāt lūdzu apsvērt, vai 14.punktā noteikto apmācību nodrošināšana reizi gadā (ar zināšanu novērtēšanu, skat. 15.punktu) arī Aģentiem - NILLTPFN likuma subjektiem, kas atrodas Latvijas Bankas pārraudzībā, varētu būt pārmērīga prasība, jo atbilstoši Latvijas Bankas noteikumiem par apmācībām, NILLTPFN likuma subjektiem pašiem regulāri jāizglītojas par NILLTPFN aktualitātēm, metodoloģijām u.tml.</p>	<p>Nav ņemts vērā.</p> <p>Lēmumu par darījuma attiecību nodibināšanu ar klientu, kura identifikāciju vai klienta izpētes informāciju ir nodrošinājis aģents, pieņem pati iestāde, līdz ar to tās pienākums ir nodrošināt, ka aģents pārzina gan Latvijas NILLTPF novēršanas jomas regulējumu, gan arī iestādes specifiskās prasības, kas var būt arī niansētākās nekā NILLTPF novēršanas regulējums, piemēram, attiecībā uz klienta izpētei nepieciešamās informācijas tvērumu.</p> <p>Vienlaikus norādām, ka noteikumu projekta 3.2. apakšpunkts jau šobrīd paredz, ka noteikumu projekta prasības nav piemērojamas, ja, pamatojoties uz iestādes pieteikumu, ir pieņemts Latvijas Bankas lēmums par šo noteikumu prasību nepiemērošanu noteiktā apjomā. Līdz ar to iestāde, attiecīgi pamatojot pieteikumu, var vērsties Latvijas Bankā atļaujas saņemšanai nepiemērot atsevišķas vai visas noteikumu projekta prasības, tai skaitā par apmācību nodrošināšanu vai regularitāti.</p> <p>Norādām, ka iestādei ir iespēja izvēlēties vairākas iespējas klienta identifikācijas vai</p>

			<p>izpētes veikšanai, slēdzot attiecīgus līgumus, piemēram, izmantojot arī Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 29. pantā noteiktās tiesības – paļauties un atzīt citas finanšu iestādes veiktu klienta izpēti pantā noteiktajā apjomā. Šis pants neparedz prasības apmācībai.</p>
--	--	--	--